

Moränget

Utredning i Östra Tviksta, Hedemora 6:1, 2:79–82,
RAÄ 468:1, Hedemora socken, Hedemora kommun, Dalarna

Leif Karlenby

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2015:50

ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 1 OCH 2

Moränget

Utredning i Östra Tviksta, Hedemora 6:1, 2:79–82,
RAÄ 468:1, Hedemora socken, Hedemora kommun, Dalarna

Leif Karlenby

Lst dnr 431-12131-2014

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2015 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2015:50

Författare Leif Karlenby

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

Omslagsfoto Dokumentation i schakt S357. Foto från norr av Johnny Rönngren.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_150001

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Syfte och frågeställningar.....	7
Metod och genomförande.....	7
Resultat	9
Inventering, kart- och arkivstudier	9
Utredningsgrävning	12
Olika typer av anläggningar	12
Stolphål	12
Kollager	17
Gropar	17
Odlingsspår	18
Täckdiken	19
Fynd	19
Tolkning.....	20
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	21
Referenser	22
Administrativa uppgifter	23
Bilagor	24
<i>Bilaga 1. Schaktlista</i>	<i>24</i>
<i>Bilaga 2. Anläggningslista</i>	<i>31</i>
<i>Bilaga 3. Fyndlista</i>	<i>36</i>

Figur 1. Karta över trakten kring Hedemora med läget för den aktuella utrednings-
ytan markerad med en svart cirkel. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Arkeologgruppen AB har fått i uppdrag att genomföra en arkeologisk utredning inför detaljplanearbete för planerad utvidgning av industriområdet Moränget, beläget i den nordöstra delen av Hedemora. Ytan låg direkt söder om fornlämningen Hedemora 468:1, där kollager och slagg påträffats vid tidigare undersökningar.

Syftet med utredningen var att fastställa om det fanns fornlämningar inom utredningsområdet. För Hedemora 486:1 skulle utredningen dessutom avgränsa fornlämningsområdet inom utredningsytan.

I området fanns lämningar längst i väster utmed väg 70 som tolkats som boplatsslämningar. Flera stolphål fanns i området och ett fynd av en kvartsskrapa och en knacksten antyder att det kan röra sig om en förhistorisk boplatz.

I övrigt fanns, spridda över ytan: stolphål, kollager och spår efter odling (bland annat en liten yta där tydliga årderspår påträffades). Alla dessa lämningar torde vara spår efter äldre tiders odling.

De många kollagren som påträffades över ytan tolkades vid utgrävningen som spår efter en röjnings- eller uppodlingsfas. I många fall var det tydligt att kolet härrörde från rötter och stubbar. Inom fornlämningen Hedemora 468:1 har påträffats kolkoncentrationer som i *Fornsök* omnämns som möjliga spår efter kolning. Kanhända var dessa spår av samma typ som de framkom vid nu aktuell utredning.

Inledning

Länsstyrelsen i Dalarnas län har, genom beslut den 22 april 2015, gett Arkeologgruppen AB i uppdrag att genomföra en utredning inom industriområdet Moränget i Östra Tviksta, fastigheterna Hedemora 6:1, Hedemora 2:79–82 i Hedemora socken och kommun. Detta med anledning av att området är aktuellt i kommunens detaljplanearbete. Uppdraget har beställts av Hedemora kommun, som också stod för kostnaderna. Fältarbetet genomfördes mellan den 2 och 4 juni år 2015.

Bakgrund och kulturmiljö

Moränget ligger i utkanten av Hedemora och har tidigare utgjort en del av stadens gamla stadsjordar och kan så ha gjort sedan staden fick stadsrättigheter.

Hedemora är Dalarnas äldsta stad med stadsrättigheter från år 1459, då Kristian I ger hedemoraborna rätt att ha en borgmästare. Redan år 1446 hade Kristoffer av Bayern gett Hedemora torgmarknadsrättigheter. Betydande för staden var handeln med järn uppifrån bergslagsområdet till i första hand Stockholm (Trotzig 1943:9f).

Figur 2. Karta över Hedemora med den aktuella utredningsytan markerad med en röd, skrafferad yta. De mörkare blå ytorna utgör fornlämningsområden. Skala 1:10 000.

Figur 3. Plansch över Hedemora stad ur Suecia Antiqua et Hodierna.

Norr om det aktuella utredningsområdet finns ett område där det tidigare har påträffats kolkoncentrationer och uppgifter finns om fynd av så kallad lågteknisk slagg (fornlämning Hedemora 468:1). Vid mindre undersökningar i samband med väggbreddning i den norra delen av området påträffades inget av arkeologiskt intresse (uppgifter ur *Fornsök*).

Syfte och frågeställningar

Uppdraget innebar att utföra en arkeologisk utredning inför detaljplanearbete för planerad utvidgning av industriområdet Moränget, beläget i den nordöstra delen av Hedemora. Syftet med utredningen var att fastställa om det fanns fornlämningar inom utredningsområdet. Det gällde att översiktligt fastställa och beskriva påträffade fornlämnings omfattning och karaktär. För RAÄ 486:1 skulle utredningen dessutom avgränsa fornlämningsområdet inom utredningsytan.

Utredningen skulle vara av god kvalitet och ge ett fullgott underlag för Länsstyrelsens ställningstagande inför eventuellt fortsatta arbeten inom utredningsområdet. Den skulle också fungera vägledande för Hedemora kommun i det vidare planarbetet och inför framtida industrilokalisering inom utredningsområdet.

Metod och genomförande

Den arkeologiska utredningen genomfördes i samband med utredningen av kvarteret Norsen, några hundra meter söderut (Karlenby 2015).

Utredningen omfattade två etapper: etapp 1 som utgjordes av arkivstudier och kartanalyser samt inventering i fält; etapp 2 som bestod av schaktgrävning med maskin.

Arkivstudierna omfattade en närmare genomgång av Riksantikvarie-ämbetets fornminnesregister, Fornsök, samt en kontroll av eventuella tidigare utredningar eller undersökningar i området. En sökning i Svenskt Diplomatarium på Riksarkivet genomfördes i syfte att spåra eventuella medeltida namnkopplingar. Detta kombinerades med en sökning i Svenskt ortnamnsarkiv (SOFI).

Statens Historiska Museums fynddatabas har använts i syfte att spåra eventuella arkeologiska lösfynd i området.

Det historiska kartmaterialet har analyserats utifrån Lantmäteriets historiska kartmaterial på nätet som innefattar Rikets allmänna kartverk, Lantmäteristyrelsens kartarkiv samt Lantmäterimyndighetens kartarkiv.

Fältinventeringen omfattade en okulär besiktning av utredningsytan och närliggande områden, för att upprätta en adekvat bild av fornlämningsbilden i området. Då området utgörs av åkermark blev detta moment relativt kortvarigt.

Utredningsgrävningen genomfördes med grävmaskin för att fastställa förekomst av fornlämningar. Jämnt spridda över utredningsytan grävdes 82 schakt med en yta som motsvarade knappt 4 procent av av den totala ytan, det vill säga att 1 678 kvadratmeter grävdes eller sammanlagt 1 049 löpmeter (med 1,6 meter bred skopa). Schaktens längd varierade mellan 10 och 16 meter. Avbaning skedde skiktvis ner till eventuell anläggningsnivå eller då steril mark nåddes.

Ett mindre antal anläggningar handgrävdes för att avgöra om det rörde sig om fornlämningar. Det handlade främst om gropar och stolphål, vilka är anläggningstyper som kan vara svårbedömda i plan. Prover togs för ¹⁴C-analyser i syfte att datera svårtolkade objekt, men då kontexten med förkolnade rotdelar och stubbar bedömdes som mindre bra, har ingen datering genomförts. Fyndet av en kvartsskrapa i schakt S357 kan indikera att det rör sig om äldre förhistoria (stenålder – bronsålder).

Schakt, påträffade anläggningar och konstruktioner mättes in med RTK-GPS och dokumenterades skriftligt i form av anläggningsbeskrivningar. De anläggningar som grävdes dokumenterades också med beskrivning och sektionsritning. En del anläggningar fotograferades också.

Fynd tillvaratogs endast då de hade relevans för förståelsen av påträffade lämningar.

Samtliga schakt återfylldes och marken återställdes.

Resultat

Inventering, kart- och arkivstudier

Då ytan utgjordes av åkermark, kan inventeringen likställas med den okulära besiktning som gjordes i området innan grävningsarbetet kom igång. Ingen fornlämning var synlig ovan mark. Marken var gräsbeväxt varför inte heller någon avsökning efter föremålsfynd i ytan kunde genomföras.

Historiska kartor saknas i stort för aktuellt område. Området täcks av den äldre ekonomiska kartan från år 1963 (4) och generalstabskartan från år 1898 (5). I båda fallen är marken obebyggd och brukad som åker. Strax norr om utredningsytan ligger byn Bältarbo och däröver finns kartor från storskiftet år 1802 och år 1803 (1, 2) samt Laga skifte år 1866 (3). Dessa kartor ansluter mot Hedemora stadsjordar, men visar inte något om förhållandena inom dessa.

Utredningsområdet ligger inom byn Tvikstas ägor. Några äldre skriftliga belägg för namnet finns inte. I Ortnamnsregistret (SOFI) omnämns att byn tidigare kallats Hebyn eller Heby (sofi.se). Trotzig omnämner samma by som Hedeby och menar att den skulle kunna utgöra ursprunget till det som med tiden blev Hedemora stad (Trotzig 1943:17).

I svenskt diplomatarium finns inte heller några belägg för ortnamnet, vare sig Tviksta eller Hebyn. Möjligen kan den äldre benämningen anspela på samma ord som förleden *Hed* i Hedemora och att byn utgör den ursprungliga bebyggelsen i trakten. Intressant nog finns en gammal sägen om att det funnits två byar på platsen som skulle gett Hedemora dess namn; Hede och Moren. Förledet skulle i så fall komma av Hedeby/Heden/Hebyn/Heby och den andra delen från Moren (Trotzig 1943:17). Trotzig menar att namnet kan leva kvar i namnet Moränget (1943:18). Det lär också ha funnits en gård som benämnts "gamla Hedemora" (1943:18), men det kan möjligen vara samma by som Hebyn.

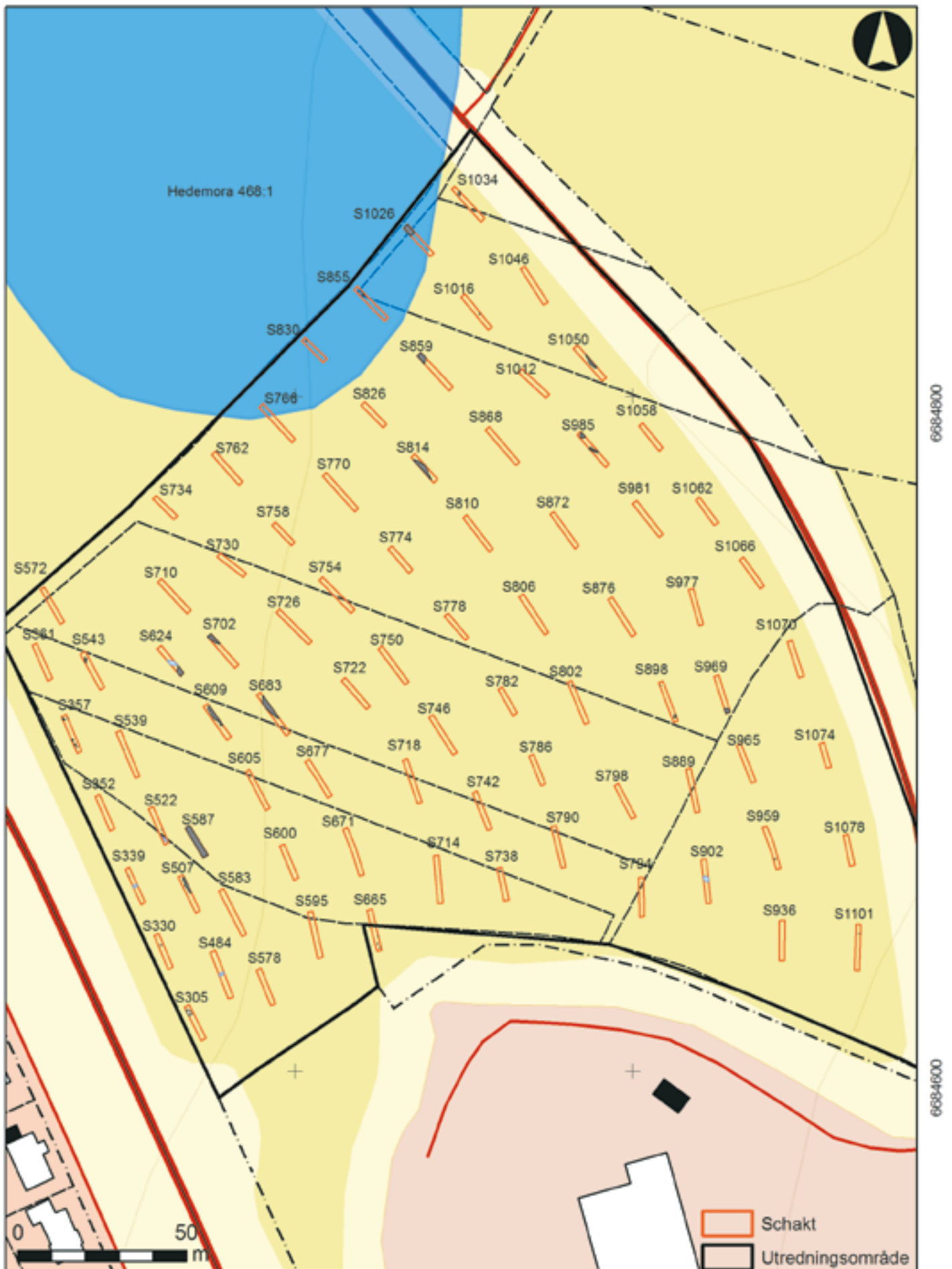
I Historiska museets databas på nätet är sju fynd registrerade från Hedemora socken. Inget av dessa finns i närheten av den aktuella utredningsplatsen.

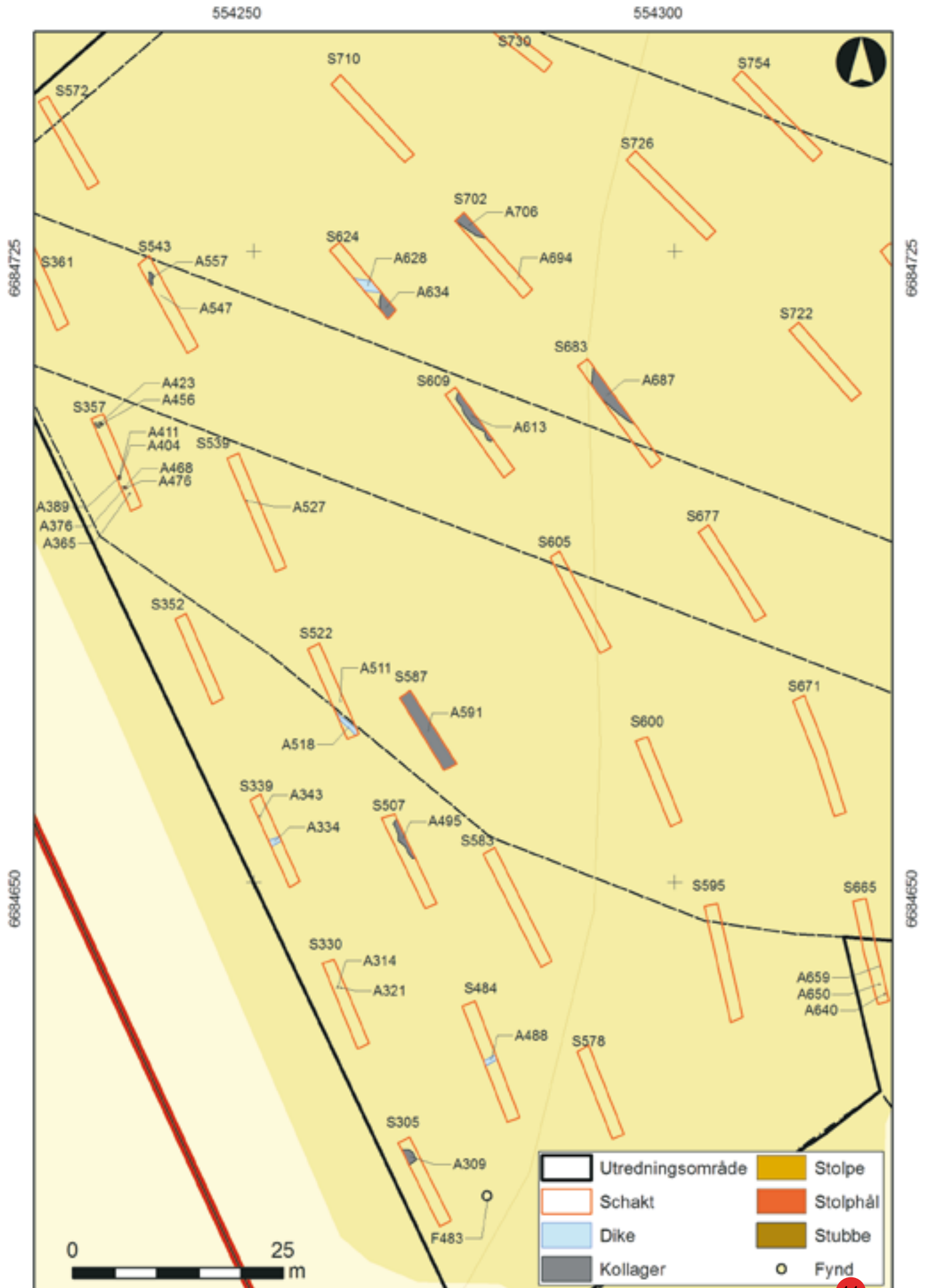
Figur 4. Panorama över utredningsområdet. Foto från sydöst av Leif Karlenby.

554300

554400

Figur 5. Plan över utredningsområdet med schaktnummer. Den blå ytan i norra delen av området är fornlämningsområdet till Hedemora 468:1. Skala 1:1 500.

Figur 6. Plan över den västra delen av utredningsområdet med anläggningsnummer angivna.
Skala 1:600.

Utredningsgrävning

Inom utredningsytan grävdes 82 schakt jämnt fördelade över ytan. De var mellan 10 och 16 meter långa och hade alla en bredd som motsvarade en skopa (1,6 meter). Djupet på schakten varierade mellan 0,2 och 0,5 meter, beroende på matjordens tjocklek. Matjordsskiktet bestod av odlingsjord. Den sterila marken under detta lager var glaciala avlagringar med sand eller mjäla.

Sammanlagt påträffades 61 objekt som bedömdes intressanta nog att mätas in. Dessa utgjordes av 20 stolphål (varav två innehöll spår efter två stolpar vardera), 9 störhål, 17 kollager eller mörkfärgningar som alla utgjorde spår av förkolnade trädrötter eller förmultnade stubbar. Två gropar påträffades också inom området. Därtill kom 5 diken samt 1 förekomst av årderspår.

En samling av stolphål och lager fanns i schakt S357 som låg i områdets västra del längs väg 70. Där påträffades två större stolphål med vardera två färgningar efter själva stolparna (se figur 9). I schaktet påträffades också en kvartsskrapa och en knacksten.

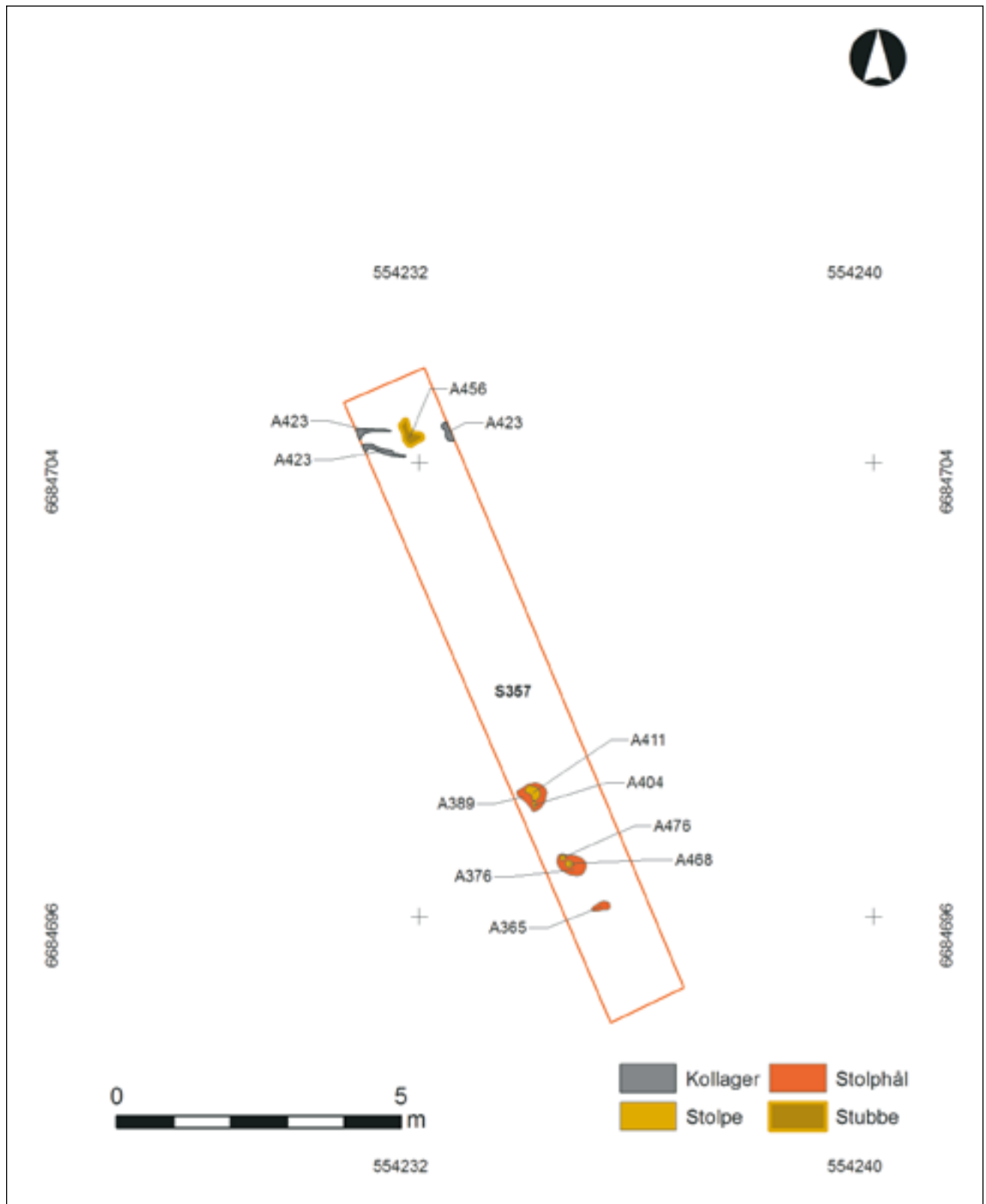
Över hela ytan framkom områden med oregelbunden förekomst av kol, ofta i kombination med bränd sand eller mjäla. Dessa områden har registrerats som anläggningar (kollager), men kan vara naturliga. De flesta av förekomsterna förefaller vara spår efter förkolnade rötter och stubbar. Några gropar kan vara spår efter borttagna stubbar. Kolförekomsterna kan också vara mänskligt åstadkomna om de utgör spår efter en röjningsfas. Dessa kollämningar bör ses i samband med kolkoncentrationerna som noterats inom Hedemora 468:1. Ett av områdena från utredningen ansluter till fornlämningen och kan möjligen vara spår efter samma typ av aktivitet eller händelse.

Olika typer av anläggningar

STOLPHÅL

Den vanligaste anläggningskategorin utgjordes av stolphålen; närmare bestämt fanns 20 stycken spridda över ytan. Om även störhålen räknas hit blir summan 29. Störhål är ju egentligen bara stolphål med mindre diameter. Vid utredningen sattes gränsen till <0,10 meter för störhål. Vanligen brukar störar slås ned i marken och stolpar grävas ned i ett hål.

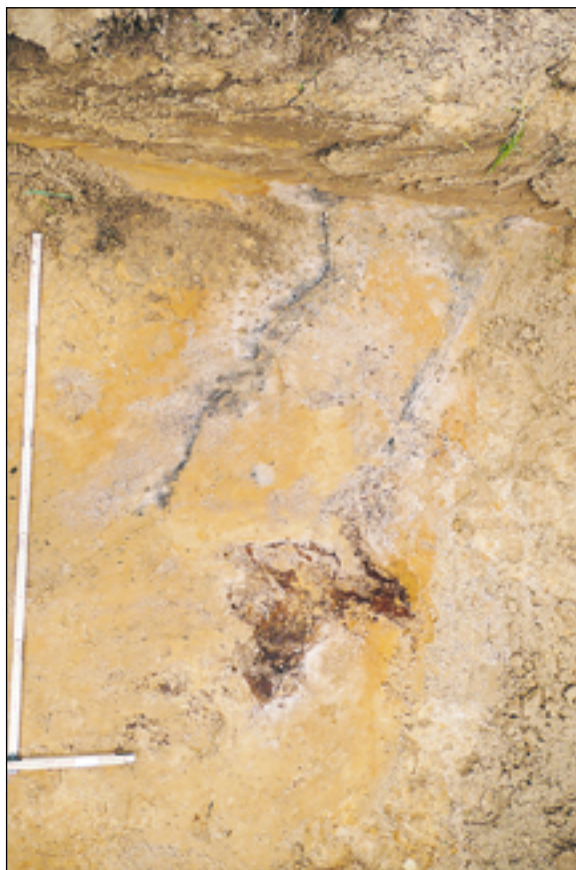
En samling objekt påträffades i den västra delen av området, längs med väg 70. Här fanns tre stolphål, varav två innehöll färgningar efter två stolpar vardera (S357). De kan utgöra ett par stolpar i ett långhus. I detta område fanns också en del kollager (se nedan) samt ett fynd av en kvartsskrapa (se figur 16) och en knacksten.

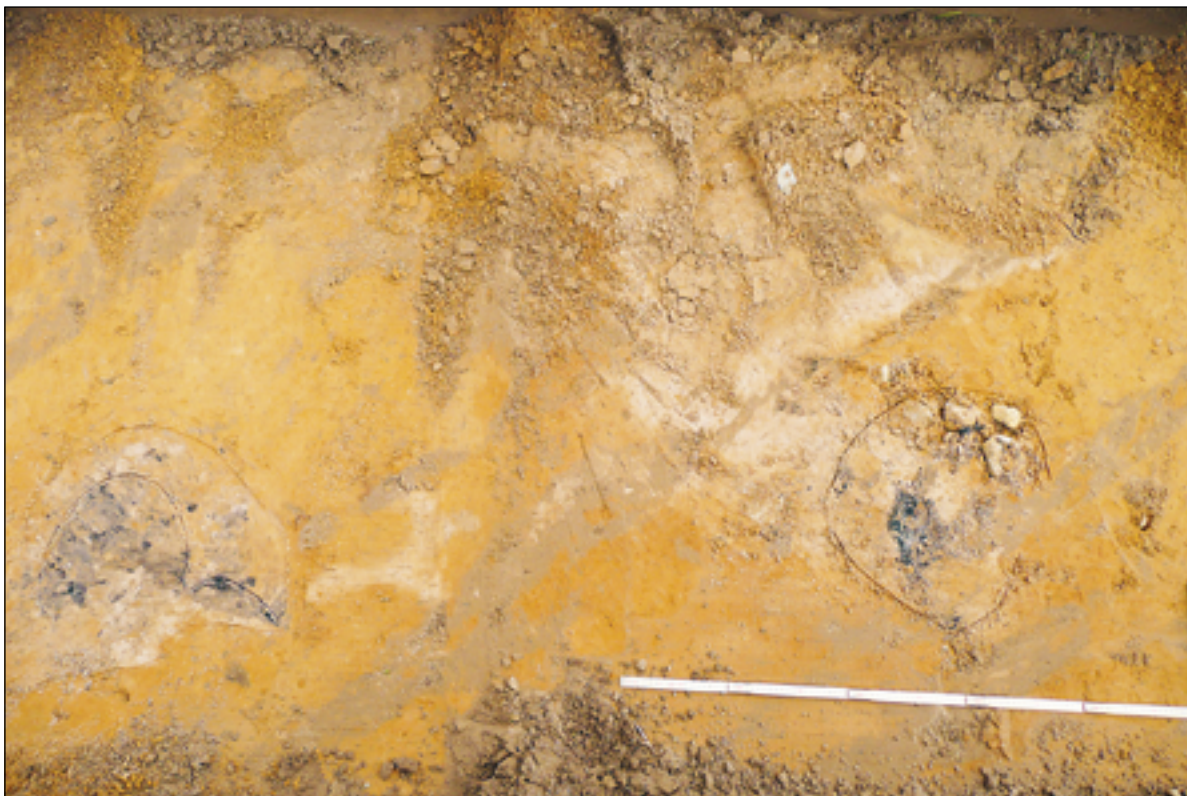
Figur 7. Plan över schakt S357, där flera stolphål påträffades tillsammans med fynd av en kvartskärna och en knacksten. Skala 1:100.

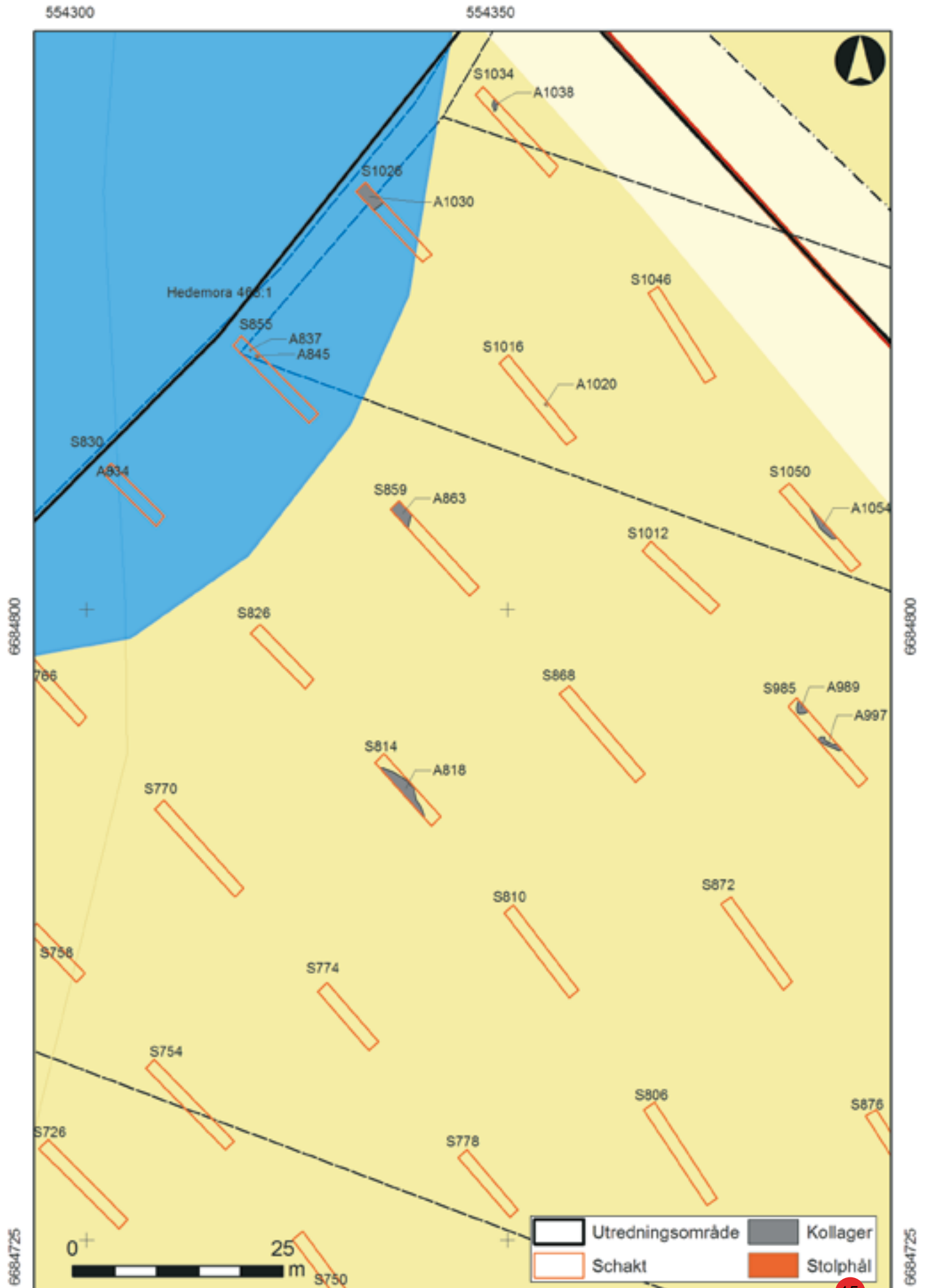
Figur 8. Schakt S357 fotograferat från söder av Leif Karlenby.

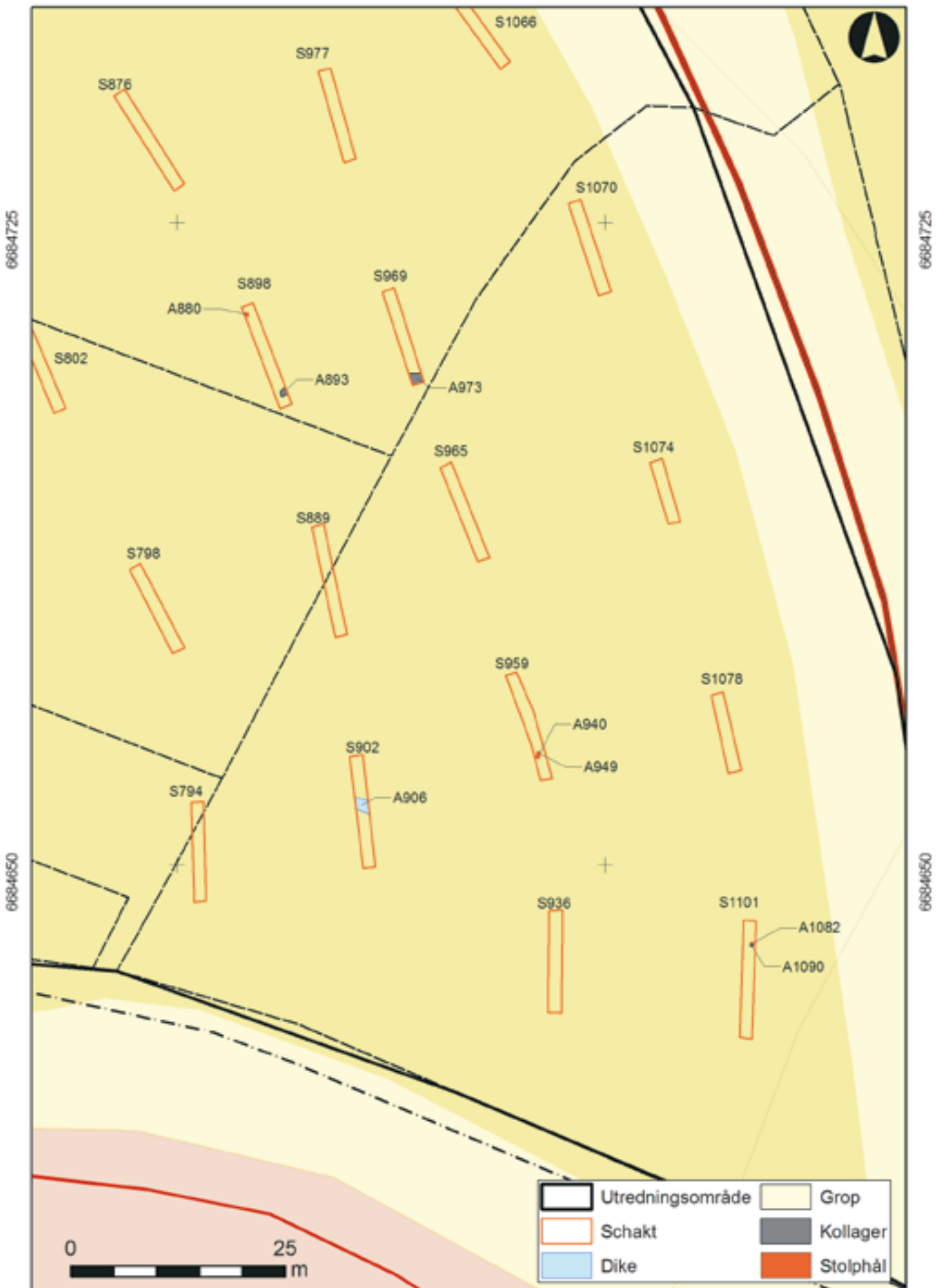
Figur 9. Lodfoto över A423 som registrerats som kollager (se nedan). I tillägg till kolet fanns även obränt trä. Foto av Johnny Rönngren.

Figur 10. Lodfoto över stolphålen A376 och A389, där kolrester efter stolparna syns tydligt. I det norra (högra) stolphålet finns även skoningssten. Foto av Johnny Rönngren.

Figur 11a) Plan över det östra området med anläggningsnummer angivna. I norr syns den registrerade fornlämningen Hedemora 468:1. Inom utredningsområdet, i anslutning till fornlämningen kom flera kollager fram. Skala 1:600.

Figur 11b) Plan över utredningsområdets sydöstra del med anläggningsnummer angivna. Skala 1:600.

KOLLAGER

Inom utredningens yta fanns 17 stycken kollager. De var av olika storlek, varierande mellan 0,5 meter och upp till hela schaktets längd (det vill säga att lagret var större än schaktet). De bestod oftast av slingrande stråk med kol och vit sand och ibland även rödbränd sand (se figur 12). Där kunde också finnas mer koncentrerade ytor, ibland runda och sammanhållna med en kolrand runt anläggningens yttre kant. Kollagren har tolkats som rester efter brända träd med spår av rötter och stubbar, oftast borttagna. Det kan röra sig om spår från en naturlig skogsbrand, men det är också möjligt att det rör sig om en röjning inför odling.

Figur 12. Exempel på ett av de områden som registrerats som kollager, men som också innehåller vit och röd sand. Sanden är eldpåverkad och lämningen kan vara spår efter skogsbrand eller röjning inför odling. Foto av Leif Karlenby.

GROPAR

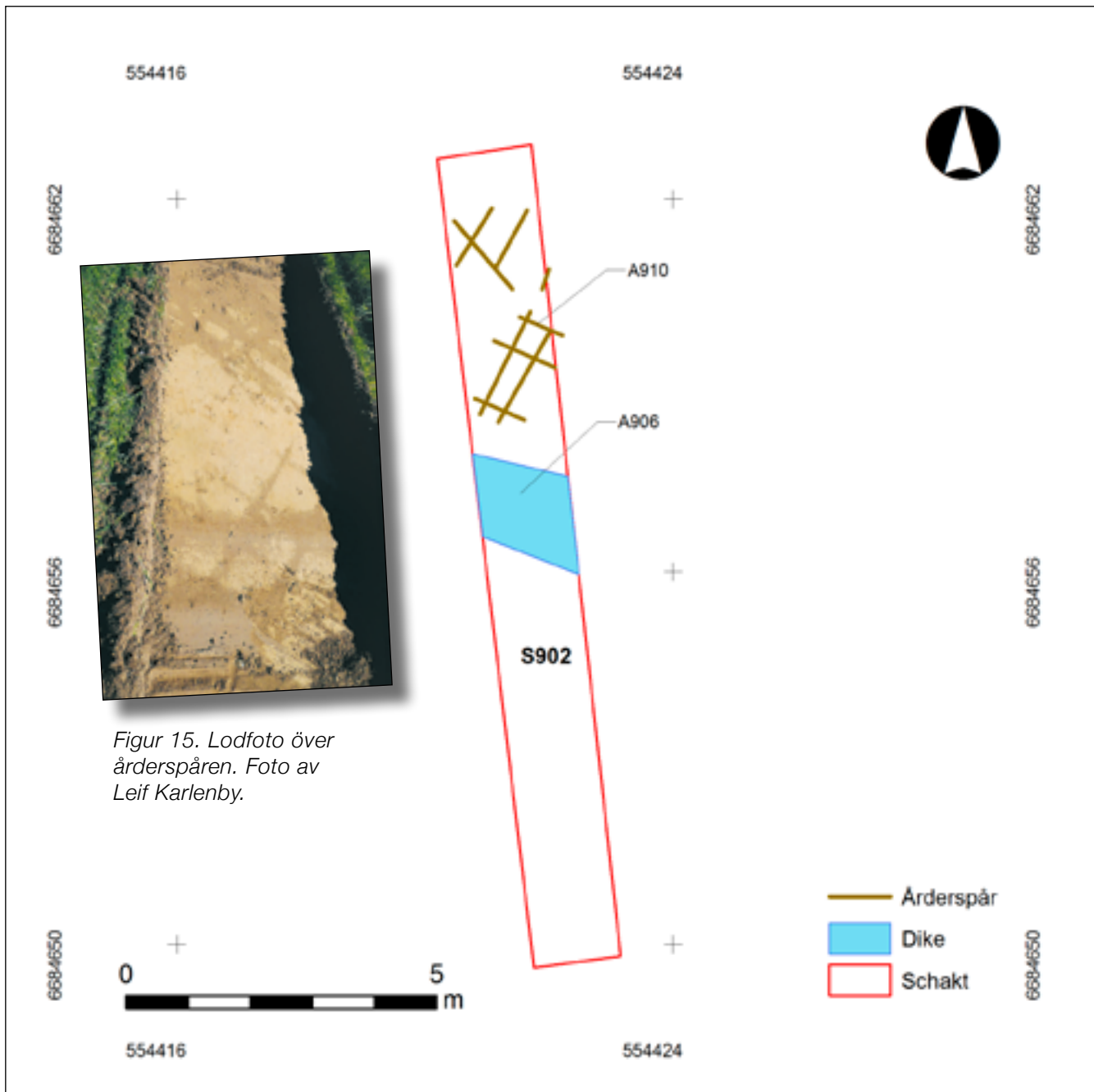
Två gropar påträffades inom området. De har ingen bestämbar funktion. De återfanns i olika delar av området och har förmodligen ingenting med varandra att göra.

Figur 13. Exempel på grop. Denna kan vara resterna efter en borttagen stubbe. Foto av Leif Karlenby.

ODLINGSSPÅR

I den östra delen av utredningsområdet framkom svaga, men distinkta spår efter årderspår. Inom en cirka 5 meter lång sträcka i schakt S902 fanns spår som var anlagda i kors, så att ett rutnät uppstått (figur 14–15). Det anses att denna ärningsmetod, så kallad korsärjning, har gjorts med mindre och spetsigare årder. Dessa anses ha en högre ålder än breda och kraftiga årder (Karlsson 2015:213f).

Figur 14. Plan över schakt S902 med årderspårerna i den norra delen. Skala 1:100.

TÄCKDIKEN

Sammanlagt påträffades spår efter fem täckdiken. Dessa utgör förmodligen spår efter relativt sentida odlingsaktiviteter. I något fall kan de också utgöra en gräns mellan åkrar eller ägor. En längre mörkfärgning med en bredd av 0,70 meter visade sig snarare vara en grund fördjupning, som om den var spår efter en gammal gångväg eller liknande (A628).

Fynd

Det fanns begränsat inslag av fynd. Materialet var litet och mycket disparat. Som nämnts ovan påträffades i S357 en knacksten och en kvartsskrapa. Eftersom det i detta schakt också fanns flera stolphål, kan det i just denna del av området tänkas finnas spår efter en förhistorisk boplats.

Figur 16. Kwartsskrapan som framkom i schakt S357 (A423). Foto av Leif Karlenby.

I övrigt antyder fynden främst aktiviteter från historisk tid eller tidigmodern tid. Ett mindre antal keramikbitar påträffades vid schaktningen på flera ställen över ytan. Genom den polykroma glaseringen och dekoren kan man sluta sig till att det rör sig om keramik från sent 1600-tal och tidigt 1700-tal (se figur 17 a–b). En mindre mängd lågteknisk slagg påträffades också inom området, dock i närmast försumbar mängd.

Figur 17 a–b) Två keramikskärvor som kan dateras till sent 1600-tal eller tidigt 1700-tal. Foto av Leif Karlenby.

Tolkning

I området fanns lämningar längst i väster utmed väg 70 som tolkas som boplatslämningar. Flera stolphål finns i området och ett fynd av en kvartsskrapa antyder att det kan röra sig om en förhistorisk boplat. Ytan är dock relativt begränsad (50x25 meter). I övrigt fanns spridda stolphål, relativt många kolförekomster (kollager) och spår efter odling, bland annat en liten yta där tydliga årderspår påträffades (se figur 14–15). De spridda stolphålen torde utgöra rester efter hägnader i ett agrart sammanhang. Det är inte möjligt att bedöma deras ålder, men då de är spridda rester av förmodat betydligt mer omfattande system, torde deras värde i ett historiskt perspektiv ändå vara relativt ringa.

De många kollagren som påträffades över ytan tolkades vid utgrävning som spår efter en röjnings- eller uppodlingsfas. I många fall var det tydligt att kolet härrörde från rötter och stubbar. De bedömdes inte vara fornlämningar. Det kan vara värt att notera att det inom fornlämningen Hedemora 468:1 har påträffats kolkoncentrationer som i *Fornsök* omnämns som möjliga spår efter kolning. Kanhända var dessa spår av samma typ som de vi fick fram vid vår utredning. Beroende på hur man väljer att tolka dem kan deras fornlämningsstatus komma att ifrågasättas.

Sammanfattningsvis kan platsen utvärderas sålunda: i väster längs väg 70 finns eventuellt spår efter en förhistorisk boplat. I övrigt utgör lämningarna spår efter agrara aktiviteter som röjning, odling och hägnader. Deras ålder är oklar, säkert dock representerande ett längre tidsavsnitt. Som delar av stadens jordbruksmark torde odlingen åtminstone kunna dras ned i 1600-talet. Fynd av keramik som kan dateras till slutet av 1600-talet och början av 1700-talet kan vara belegg på detta (figur 17 a–b).

Då området även tidigare varit bebott och fungerat som en slags handelsplats, kan jordbruket naturligtvis gå ännu längre tillbaka i tiden.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Uppdraget innebar att utföra en arkeologisk utredning inför detaljplane-
arbete för planerad utvidgning av industriområdet Moränget. Syftet var
att utreda om det fanns fornlämningar inom utredningsområdet. Ut-
redningen skulle översiktligt fastställa och beskriva fornlämningarnas
omfattning. För fornlämningen Hedemora 468:1 skulle utredningen
dessutom avgränsa fornlämningsområdet inom utredningsytan.

Med hjälp av de två utredningsetapperna kunde fornlämnings-
förekomsten bedömas och dess omfattning beskrivas. Hedemora 468:1
kunde också begränsas inom utredningsområdet, dessutom kunde en
bedömning av dess fornlämningsstatus göras.

Arkeologgruppen AB finner därmed att syftet för utredningen har
uppfyllts och uppdraget genomförts i enlighet med undersökningsplanen.

Referenser

Tryckta källor

- Karlenby, L. 2015. *Norsen – arkeologisk utredning inom fastighet Hedemora 6:1, Hedemora socken och kommun, Dalarnas län*. Arkeologgruppen AB rapport 2015:51. Örebro
- Karlsson, C. 2015. *Förlorat järn – det medeltida jordbrukets behov och förbrukning av järn och stål*. Jernkontorets bergshistoriska skriftserie 49. (ingår i Acta Universitatis Agriculturae Sueciæ 2015:38). Uppsala.
- Trotzig, K. 1943. *Hedemora stads historia*. En hembygdsbok. Hedemora.

Kartor och arkivmaterial

- Hedemora landsk. Socken Bältarbo nr 1-11*. Storskifte på inägor 1802. (Lantmäteristyrelsens arkiv)
- 20-HEJ-75. Bältarbo*. Storskifte 1803. (Lantmäterimyndighetens arkiv)
- 20-HEJ-209. Bältarbo*. Laga skifte 1866. (Lantmäterimyndighetens arkiv)
- Västerby J133-12G7b65*. Ekonomiska kartan 1963. (Rikets allmänna kartverks arkiv)
- Hedemora 1243-90-1*. Generalstabskartan 1898. (Rikets allmänna kartverks arkiv)

Digital källa

http://www2.sofi.se/SOFIU/topo1951/_cdweb/_s2wx001/413216a1/p1/0000409a.pdf

Tekniska och administrativa uppgifter

Landskap	Dalarna
Län	Dalarna
Kommun	Hedemora
Socken	Hedemora
Fastighet	Hedemora 6:1, 2:79–82
Fornlämningsnummer	Hedemora 468:1

Projektledning	Leif Karlenby, Johnny Rönngren
Personal	Johnny Rönngren

Undersökningstid	2015-06-02 till 2015-06-04
Exploateringsyta	44 000 m ²
Undersökt yta	1 678 m ² , 1 049 löpmeter
Koordinater	X 6684700 Y 594300
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Länsstyrelsens diarienummer
431-12131-2014

Arkeologgruppens projektnummer
2015_15

Arkiv
Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv
Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd
Fynd förvaras i äntan på fyndfördelning hos Arkeologgruppen AB.

Bilaga 1. Schaktlista

S305

12x1,6 meter, 0,5 meter djupt. Överst fanns 0,3 meter matjord. Därunder fanns mjäla, som i norr övergick i fin sand. I schaktet fanns fyra anläggningar (A309, A314, A321, A329).

S330

12x1,6 meter, 0,5 meter djupt. Överst fanns 0,3 meter matjord. Därunder fanns fin sand, bitvis rostfärgad (utfällning). I schaktet fanns en anläggning (A334).

S339

12x1,6 meter, 0,5 meter djupt. Överst fanns 0,3 meter matjord. Därunder fanns fin sand. I schaktet fanns tre anläggningar (A343, A350, A351).

S352

12x1,6 meter, 0,5 meter djupt. Överst fanns 0,35 meter matjord. Därunder fanns ett diffust kulturlager med fynd av slagg. Består av kol, vit sand (urlakning?) blandad med rödorange sand (anrikning?). I botten fin sand. I schaktet fanns en anläggning (A356).

S357

12x1,6 meter, 0,5 meter djupt. Överst fanns 0,3 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns nio anläggningar (A365, A314, A376, A389, A404, A411, A423, A456, A468, A476) och ett fynd av en knacksten (F483) samt en kvartsskrapa i A423.

S361

12x1,6 meter, 0,5 meter djupt. Överst fanns 0,3 meter matjord. Därunder fanns sand.

S484

16x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,2 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns tre anläggningar (A488, A492, A495).

S507

12x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,3 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A511) och ett täckdike.

S522

12x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,3 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns två anläggningar (A526, A527).

S539

15x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,2 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S543

12x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,3 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns två anläggningar (A547, A557).

S572

13x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,3 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S578

12x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,15 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A582).

S583

16x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar, men i övergången mellan matjord och steril sand påträffades en bit av en takpanna och handsmidd spik.

S587

12x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,15 meter matjord. Därunder fanns ett påfört utfyllnadslager om 0,1 meter över ett äldre matjordslager, därunder 0,05 meter urlakad sand. I schaktet fanns en anläggning (A591).

S595

15x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,1-0,2 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S600

12x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,2 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A604).

S605

14x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S609

14x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A511).

S609

14x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,3 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A613).

S624

12x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns fem anläggningar (A628, A634, A640, A650, A659).

S665

12x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S671

15x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S677

15x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S683

15x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns två anläggningar (A687, A694).

S702

14x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A706).

S710

12x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S714

15x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S718

14x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S722

12x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S726

14x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S730

10x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S734

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S738

11x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S742

12x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S746

15x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar, men en mindre yta av bränd mjäla (1x1 meter).

S750

15x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S754

15x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S758

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S762

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S766

15x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S770

16x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S774

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S778

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S782

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S786

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S790

15x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S794

15x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25-0,30 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S798

12x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25-0,30 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S802

15x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,15 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S806

15x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand och mjäla. I schaktet fanns inga anläggningar.

S810

13x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S814

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A818).

S826

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S830

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns tre anläggningar (A834, A837, A845).

S855

14x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S859

14x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A863).

S868

14x1,6 meter, 0,5 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S872

14x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S876

14x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S889

14x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S898

13x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns två anläggningar (880, A893).

S902

14x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns sand, men även mjäla. I schaktet fanns två anläggningar (A906, A910).

S936

14x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,20 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S959

13x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns två anläggningar (A940, A949).

S965

10x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S969

12x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A973).

S977

11x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar, men lite eldpåverkan av sanden.

S981

14x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S985

13x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns två anläggningar (A989, A997).

S1012

12x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord. Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S1016

14x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A1020).

S1026

12x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A1030).

S1034

14x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A1038).

S1046

13x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S1050

13x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns en anläggning (A1054).

S1058

13x1,6 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S1062

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S1066

11x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S1070

12x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S1074

12x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

S1078

10x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns tre anläggningar (A1082, A1090, A1100).

S1101

14x1,6 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,25 meter matjord.
Därunder fanns sand. I schaktet fanns inga anläggningar.

Bilaga 2. Anläggningslista

A309 KOLLAGER

2 meter i diameter, rödbränd och vit sand blandat med kol. Två skärviga stenar.

A314 STOLPHÅL

0,15 meter i diameter, mycket kol på ytan.

A321 STOLPHÅL

0,15 meter i diameter, mycket kol på ytan. Stört av sorkgång.

A329 STÖRHÅL

Ingen beskrivning

A334 DIKE

0,5 meter brett, sträckte sig tvärs över schaktet. Snittades, hade en svagt sluttande botten, var djupare i ena delen. Mest kol i botten. Varvade sand- och kolskikt.

A343 STOLPHÅL

0,15 meter i diameter, mycket kol på ytan.

A350 STOLPHÅL

0,1 meter i diameter och 0,1 meter djupt.

A351 STOLPHÅL

0,1 meter i diameter och 0,1 meter djupt.

A356 STÖRHÅL

0,1 meter i diameter.

A356 STÖRHÅL

0,1 meter i diameter.

A365 STOLPHÅL

Ovalt 0,1x0,30 meter. Fyllning av blandad vit sand, kol- och matjordsfyllning.

A376 STOLPHÅL

0,40 meter i diameter. Liknande fyllning som A365 och A389. Fyra skärvstenar.

Innehåller två stolprester:

A468 STOLPE

(rest av)

A476 STOLPE

(rest av)

A389 STOLPHÅL

0,50 meter i diameter. Fyllning av blandad kol, vit sand och orange sand. Liknande fyllning som i A365 och A376. Innehåller två stolprester:

A404 STOLPE

(rest av), 0,2x0,1 meter, skadad. Mycket kol.

A404 STOLPE

(rest av), 0,3 meter i diameter, skadad. Mycket kol.

A423 KOLLAGER

Kol med inblandning obrända trärester. Flera förekomster över en 1,5 meter stor yta inom schaktet (efter rötter?). Fynd av kvartsskrapa (F1).

A456 MÖRKFÄRGNING

1,0x0,5 meter stor. Rest av stubbe? Bestod av humös jord med kol och förmultnat trä.

A468 STOLPE

(rest av), se under A376.

A476 STOLPE

(rest av), se under A376.

A488 TÄCKDIKE

0,6 meter brett. Innehöll sand och matjord med inslag av enstaka kol.

A492 STÖRHÅL

Ingen beskrivning.

A493 STÖRHÅL

Ingen beskrivning.

A494 STÖRHÅL

Ingen beskrivning.

A511 STOLPHÅL

0,15 meter i diameter, perfekt rund med ljus fyllning.

(T518. TÄCKDIKE, STEN GRUS OCH LJUS SAND I FYLLNINGEN.)

A526 STÖRHÅL

Ingen beskrivning.

A527 STOLPHÅL

Mycket kol.

A547 KOLFYLLED GROPP

1,5 meter i diameter. Möjligen grop efter borttagen stubbe. Innehöll en del skärersten (kokgrop?).

A557 KOLLAGER
(med bränd sand).

A582 STÖRHÅL
Ingen beskrivning.

A591 KOLLAGER
Storlek? Svedd yta med inslag av kol, vit urlakad sand, järnutfällningar. Spår av svedjning.

A604 STÖRHÅL
Bränd fyllning och mycket kol.

A613 KOLLAGER
5x1 meter med mycket kol, vit sand, rödbränd sand. Svedjelager? Fynd av flintgods.

A628 DIKE
0,7 meter brett, fylld med matjord och kol. Fynd av rödgods, grönglaserat på insidan. Årderspår sträcker sig över anläggning. Kan vara äldre stig eller gångväg.

A634 KOLLAGER
Med mycket kol, vit sand, rödbränd sand. Mycket tydlig, då kolet ligger som en ring runt kanten. Svedjelager?

A640 STOLPHÅL
0,25 meter i diameter. Ljus fyllning med inslag av bränd sand och kol.

A650 STOLPHÅL
0,15 meter i diameter. Ljus fyllning med inslag av bränd sand och kol.

A659 STOLPHÅL
0,15 meter i diameter. Ljus fyllning med inslag av bränd sand och rikligt med kol.

A687 KOLLAGER
Avbränd yta, fläckvis förekomst av kol, rödbränd sand.

A694 UTGÅR

A706 KOLLAGER
Avbränd yta, fläckvis förekomst av kol, rödbränd sand.

A818 KOLLAGER
Avbränd yta, fläckvis förekomst av kol, rödbränd sand.

A834 KOLLAGER
Avbränd yta, fläckvis förekomst av kol, rödbränd sand.

A837 STOLPHÅL

0,20 meter i diameter, fyllning av ljus sand med inslag av kol.

A845 STOLPHÅL

0,4 meter i diameter, stenskott med 0,2 meter stora stenar. Fyllning av sand, inslag av tegel.

A863 KOLLAGER

Avbränd yta, fläckvis förekomst av kol, rödbränd sand.

A880 STOLPHÅL

0,15 meter i diameter och 0,10 meter djupt. Undersöktes, hade skålformad profil. Mörk fyllning med kol.

A893 KOLLAGER

Avbränd yta, fläckvis förekomst av kol, rödbränd sand.

A906 TÄCKDIKE

1 meter brett.

A910 ÅRDERSPÅR

Endast synliga mot den ljusa mjälan.

A940 STOLPHÅL

0,15 meter i diameter, 0,05 meter djupt (grävdes). Fyllning av vit sand och kol blandat med gul sand. Stolphålsbotten.

A949 STOLPHÅL

0,20 meter i diameter, 0,07 meter djupt (grävdes). Mörkfärgad sand med inslag av kol. Stolphålsbotten.

A973 GROPP

0,3 meter djup (grävd) fylld med fet, svart sand och kol. Runt gropen finns ett lager med avbränd sand.

A989 KOLLAGER

Avbränd yta, fläckar med kol, vit och röd sand.

A997 KOLLAGER

Avbränd yta, fläckar med kol, vit och röd sand. Delvis skarp kant i väster.

A1020 STOLPHÅL

0,30 meter i diameter. Stenskott och bevarat trä. Tolkas som telestolpe.

A1030 KOLLAGER

Avbränd yta, fläckar med kol, vit och röd sand.

A1038 KOLLAGER

Avbränd yta, fläckar med kol, vit och röd sand.

A1054 KOLLAGER

Avbränd yta, fläckar med kol, vit och röd sand. A1082 STOLPHÅL
0,15 meter i diameter. Kol i ytan, mörk fyllning.

A1090 NEDGRÄVNING

0,30 meter stor, 0,1 meter djup (grävdes). Triangulär form.

A1100 STÖRHÅL

Bränt.

Bilaga 3. Fynd

F1 KVARTSSKRAPA

24x22 millimeter stor. Två tydliga skrapeggar,
möjligen också en knivsegg och en pryl-/sylspets.

Övriga fynd tillvaratogs inte.

